

ЯПОН УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРААС ЯВУУЛЖ БАЙГАА МОНГОЛД ЧИГЛЭСЭН ГАДААД БОДЛОГО

日本政府の対モンゴル外交」

IKEDA Sogo

Professor (Ph.D, Political Science)

Key words: Монгол-Японы харилцаа, Шинзо Абе, Либераль ардчилсан нам, “Абэномикс”, Стратегийн түншилэл

要旨

本研究発表は、「日本政府の対モンゴル外交」をテーマとして考察しています。昨年12月、自由民主党は総選挙において圧倒的な勝利を収め、安倍晋三内閣を発足させた。安倍政権は「日本の復活」を目指し「危機突破内閣」と命名し、まず日本経済を「アベノミクス」によって復活させ、世界平和の先導的役割を果たす「安倍外交」を展開しています。アベノミクスは、「①大胆な金融緩和、②機動的な財政政策、③民間投資を喚起する成長戦略」の三つの矢によって順調な軌道に乗りつつある。8月22日日本政府発表の第2四半期成長率は、年率換算2.6%に当たり、ウォール・ストリート・ジャーナルは「世界経済の牽引」になりえると評価しています。

ここでは、日本政府の外交政策について論じ、特に対モンゴル政策に焦点を当てて述べることにします。

Оршил

Өнгөрсөн жилийн 12 дугаар сард Японы Либерал Ардчилсан нам парламентийн дээд танхимын сонгуульд үнэмлэхүй ялалт байгуулж Шинзо Абэ-гийн толгойлсон засгийн газар байгуулагдсан.

Абэ-гийн Засгийн Газар нь “Японы дахин сэргэлт”-ийг зорилгоо болгож, өөрийн кабинетаа “хүндрэл бэрхшээлийг ялан дийлэгч засгийн газар байх болно” хэмээгээд, Японы эдийн засгийг “Абэномикс” бодлогын тусламжтайгаар сэргээн хөгжүүлж, дэлхий нийтийн энх тайвны тусын тулд тэргүүлэхүйц “Абэ-гийн гадаад бодлого”-ыг хэрэгжүүлж байна.

“Абэномикс” нь:

- 1) Эдийн засгийг сэргээх, санхүүгийн тааламжтай нөхцөл бүрдүүлэх;

- 2) Хүчирхэг, эрчимтэй эдийн засгийн бодлого явуулах;
- 3) Хувийн хэвшлийн үйлдвэрлэлд хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлж, өсөлт хөгжлийг нь тууштай дэмжих гэсэн 3 тулгуурт бодлого юм.

Япон улсын эдийн засгийн өсөлт нь 2013 оны II улирлын байдлаар 2.6 хувьтай байна. Үүнийг “Уол стрит” сэтгүүл “*дэлхийн эдийн засгийг өөд татахуйц түвшиний үзүүлэлт*” гэж үнэлжээ.

Би өнөөдөр энд Япон улсын засгийн газраас явуулж буй гадаад бодлого, ялангуяа Монгол улсад чиглэсэн бодлогын талаар ярьяа.

Нэг. Ерөнхий сайд Абэ Монгол улсад айлчилсан нь

Ерөнхий сайд Абэ энэ оны 3 дугаар сард Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотод айлчилал хийсэн. Уг айлчлалын хүрээнд Монгол Улсын Ерөнхий сайд Алтанхуяг, Япон улсын Ерөнхий сайд Абэ нарын уулзалт хэлэлцээр хийсэн билээ.

Уг хэлэлцээрээр: Япон-Монголын стратегийн түншлэлийг улам эрчимтэй хөгжүүлэхийн тулд хоёр тал улстөр, эдийн засаг, гадаад харилцааны салбарт идэвхитэй, нягт хамтарч ажиллахаар санал нэгтэй тохиролцсон.

Ялангуяа, эдийн засгийн хамтын ажиллагааны салбарт Абэ ерөнхий сайд “Эрч” нэртэй санаачлагыг дэвшүүлж, түүндээ:

- Япон улсаас Монголд оруулж байгаа хөрөнгө оруулалтын орчныг сайжруулах,
- Эдийн засгийн зогсолтгүй хөгжлийг хангах гэсэн 2 том асуудлыг хөндөж тавьсан юм.

Үүний дотор Монгол улсын цаашдын хөгжилд нэн шаардлагатай техник-технологийн болон анагаах ухааны салбарын мэргэжилтэй боловсон хүчнийг Япон улсын сургуулиудад сургаж бэлтгэх, мэргэжил дээшлүүлэхээр тохиролцож төлөвлөсөн.

Энэхүү төлөвлөгөөний хүрээнд “*Монгол-Японы боловсролын эмнэлэг*” нэртэй хөтөлбөрөөр дээрх мэргэжилтэй боловсон хүчнийг бэлтгэх юм.

Мөн Япон улсаас шилдэг технологи, ноу-хауг ашиглан, Улаанбаатар хотын ойролцоо дэлхийн жишигт нийцсэн, аюулгүй, итгэл хүлээхүйц онгоцны олон улсын шинэ буудал барьж өгөхөөр эцэслэн тохиролцсон билээ.

Үүний зэрэгцээ Ерөнхий сайд Абэ Ерөнхийлөгч Элбэгдоржид бараалхаж, улс төр, аюулгүй байдлын салбарт стратегийн түвшиндэхь хамтын ажиллагаагаа улам эрчимжүүлэхээ илэрхийлсэн. Тухайлбал, эдийн засгийн салбарт Японы компаниудаас оруулах хөрөнгө оруулалтыг эрчимжүүлж, хөрөнгө оруулалтын орчинг сайжруулах, нийгэм, соёлын салбарын харилцааг улам идэвхжүүлэхээр болсон.

Хоёр. Ерөнхий сайд Абэ хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр

Монголын ард түмэнд дамжуулсан мэндчилгээ, Япон – Монголын харилцаа

Ерөнхий сайд Абэ Монголд хийх айлчлалынхаа өмнөх өдөр “Өдрийн сонин”, “Өнөөдөр сонин”, “Үндэсний шуудан”, “Зууны мэдээ” зэрэг өдөр тутмын хэвлэлээр дамжуулан Монголын ард түмэнд мэндчилгээ хүргэсэн. Энэхүү мэндчилгээндээ ерөнхий сайд Абэ эрх чөлөө, ардчиллын үнэт зүйл, энх тайваны үнэт зүйл, бие биендээ харилцан туслах элгэн халуун сэтгэл гурвыг өвөртлөж, Япон-Монголын стратегийн

түншлэлд өөрийн бүх хүч чадлаа зориулж ажиллахаа Монголын ард түмэнд илэрхийлсэн билээ.

Энэ бол Ази болон дэлхий дахинд Монгол улсыг өндрөөр үнэлж, Монгол улсад том ач холбогдол өгсөн Япон улсын засгийн газрын найрсаг сайхан харилцааны илэрэл гэдгийг Монголын ард түмэн ойлгож халуунаар хүлээж авсан бизээ.

Монгол Улс нь 1990 оны ардчиллын жилүүдэд Япон зэрэг улсуудын тусламжтайгаар зах зээлийн тогтолцоонд шилжиж, эдийн засаг нь 2010 онд 6.4, 2011 онд 17.3, 2012 онд 12.3 хувиар өсөж, өндөр хурдтай хөгжлийг үзүүлсэн юм.

Энэхүү эдийн засгийн өсөлтийг зогсолтгүй хангахын тулд Японы улсын Засгийн газраас 2010 онд 540 сая доллар, 2011 онд 756 сая доллар-ын буцалтгүй тусламж, хөнгөлттэй зээл олгосон нь Азидаа эхний гуравт орох үзүүлэлт юм. Монгол улсад үзүүлж байгаа тусламжаараа Япон улс дэлхийд тэргүүн байранд ордог.

Үүний зэрэгцээ технологийн болон эрүүл мэндийн салбарт үзүүлсэн тусламж, хотын нийтийн тээврийг дэмжиж автобус бэлэглэсэн зэрэг нь Японы төр, засгаас Монголын ард түмэнд хандаж байгаа чин сэтгэлийн илэрхийлэл байдаг юм.

Гэхдээ газар зүйн хувьд Евро-Азийн эх газрын төв хэсэгт байрладаг, ОХУ, Хятад гэсэн 2 их гүрний дунд орших Монгол улсад геополитикийн хувьд бэрхшээлтэй асуудлууд бий. Цаашдаа Япон-Монголын стратегийн түншлэлийг Ази болон дэлхийн хэмжээнд хэрхэн яаж хөгжүүлэх вэ? гэсэн нэн чухал асуудал энд бас бий.

Гурав. Абэ-гийн засаглалыг гадаад улсууд хэрхэн үнэлж байгаа. Хятад, Өмнөд Солонгос улсуудтай харилцах харилцаа

Энэ сэдвийн хүрээнд Абэ-гийн засаглалыг гадаад орнууд хэрхэн үнэлж байгаа болон Хятад, Өмнөд Солонгос улсуудтай харилцах харилцааны талаар хөндөж ярья.

Америк улс Абэ-гийн засаглалыг найрсаг нүдээр харж байгаа. Жишээлбэл, Жон Хопкинс их сургуулийн профессор М.Деминг (АНУ-гадаад явдлын яаманд Японы газрын даргаар ажиллаж байсан): “Абэ ерөнхий сайд нь үндсэрхэг үзэлтэй гэж хэлэгддэг ч Япон, Хятадын хоорондын маргаантай “Сенгаку” аралыг хамгаалах нь үндсэрхэг үзэл биш юм, гээд Абэ ерөнхий сайдын хүчирхэг лидер чанарыг нь өндрөөр үнэлсэн.

Мөн Америкийн Гадаад явдлын Яамны дэд сайдын алба хашиж байсан Л.Амитеж хэлэхдээ: “Америк улс нь Абэ ерөнхий сайд шиг идэвхтэй, эрч хүчтэй Японыг хүсэж байсан. Гэхдээ улс төрч хүний хувьд үл ойлголцол бүхий түүхэн асуудлын талаар үг унагах хэрэггүй биз” гэсэн нь Абэ-гийн манлайлах чадварыг нь үнэлэхийн зэрэгцээ “Сэнкоку” хийдэд хүндэтгэл үзүүлсэн явдлыг нь цохон дурьдсан хэрэг юм.

Английн “Экономист” сэтгүүлийн редактороор ажиллаж байсан Билл Эрмот “газар нутгаа эзэмших, гадаад бодлогоо томъёолж явуулах эрх нь Японд өөрт нь байх ёстой. Гэвч түүхийн аливаа асуудлыг өөр өнцгөөс харах юм бол ард хоцорч сонирхол татахаа болидог тал бий” хэмээн бичсэн нь Абэ-гийн түүхэн асуудлуудад хандах хандлагад шүүмжлэлтэй өнгө аясаар хандсан хэрэг юм.

Энэ оны 7 сарын 22-ны “Интернейшнл Хералд Трибун” сонинд: Абэ-гийн засаглалын удирдах чадварыг үнэлэхийн зэрэгцээ “Сэнкоку” хийдэд үзүүлсэн хүндэтгэл болон түүхийн шийдэгдээгүй асуудлаарх өнөөгийн хандлага нь хөрш орнуудтай харилцах гадаад бодлогын “хөндүүр асуудлуудыг” улам хүндрүүлэхэд хүргэж болзошгүй гэж санаа тавьсан байдаг.

Энэ мэтээр Абэ-гийн засгийн газрыг өндөрөөр үнэлж байгаа боловч Хятад, Өмнөд Солонгос зэрэг хөрш орнуудтай харилцах харилцаа гацаанд орж болзошгүй хэмээн болгоомжилсон байна.

Хятад улстай харилцах харилцаанд 2 асуудал байдаг. Нэг нь “Сэнгаку” арал юм. Японы засгийн газар 1895 оны олон улсын конвенц болон түүх, түүхэн баримтыг эш үндэс болгон, уг арал нь Японы эзэмшилд байх газар нутаг юм гэж үздэг. Ийм учир уг аралын асуудлаар ямар нэгэн маргаан байх ёсгүй гэсэн байр суурьтай байдаг юм.

Харин 1968 онд НҮБ-ийн Ази, номхон далайн асуудал эрхэлсэн эдийн засаг, нийгмийн комиссоос “Сенгаку” аралын орчимд Саудын Арабын газрын тосны нөөцтэй эн тэнцэхүйц газрын тос байгаа гэж мэдээллэснээс хойш уг арлыг Хятад улс “манай арал” хэмээн зарлах болсон юм.

Үүнд Америкийн төрийн нарийн бичгийн дарга асан Хиллари Клинтон, одоогийн төрийн нарийн бичгийн дарга Керри нар “Сенгаку” аралын талаар маргаан хурцадсан тохиолдолд Америк-Японы аюулгүй байдлыг хангах Гэрээний дагуу уг аралыг хамгаалах арга хэмжээ авах болно хэмээн мэдэгдсэн.

Хоёрдахь асуудал нь түүхэн асуудал буюу Хятад-Японы дайн болон Сенкоку хийдэд хүндэтгэл үзүүлдэг явдлыг тойрсон асуудал юм.

Өмнөд Солонгос улстай харилцах харилцаанд мөн л 2 асуудал байдаг. Нэгдэх нь, Лиан Коурт Рокс буюу Таке Шима арал юм. Уг арал 1905 онд Японы эзэмшил нутаг байсан. Гэтэл одоо Өмнөд Солонгосын армийн цэргүүд хянаж байдаг. Хоёрдахь асуудал нь, өмнөх түүхийн үл ойлголцол юм. Тухайлбал, Япон улс Солонгосыг өөртөө нэгтгэсэн болон Японы армид Солонгос эмэгтэйчүүдийн эрхийг зөрчиж байсан явдал юм.

Гэвч өнгөрсөн түүхийн маргаантай асуудлаас болоод Япон-Солонгосын хоорондахь төрийн дээд хэмжээний уулзалт хойшлогдох нь байж боломгүй зүйл юм. Хэрвээ хоёр улсын хооронд асуудал байгаа бол түүнийг хоёр орны дээд хэмжээний уулзалт, хэлэлцээрээр л шийдвэрлэнэ шүү дээ.

Эцэст нь Япон-Монголын харилцааны талаар дурьдахад хоёр орны харилцаа нэн найрсаг түвшинд явагдаж байгаа. Японы Ерөнхий сайд Абэ-гийн Монгол улсад хийсэн айлчлал, Монгол улсын Ерөнхийлөгчийн тангараг өргөх ёслолд Японы дотоод хэргийн сайд оролцсон явдал, мөн Монгол улсын эдийн засгийн хөгжлийн сайд Япон улсад айлчилсэн зэрэг нь энэ харилцааны тод томруун жишээ юм.

1972 оны 2 сарын 24-нд Япон, Монгол улс дипломат харилцаа тогтоосноос хойш 41 жилийн нүүр үзэж байна. Япон, Монголын найрсаг харилцааг хоёр тал, ард түмэн бүх талаар хамтран ажиллаж улам бүр бэхжүүлж хөгжүүлнэ гэдэгт итгэл дүүрэн байна.